

АСПЕКТИ СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

МАТЕРІАЛИ XVII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
26 ТРАВНЯ 2022 Р.

УДК 330(063)

A90

Рекомендовано до друку вченою радою Уманського національного університету садівництва (протокол №1 від 31.01.2022 року)

Редакційна колегія:

О. О. Непочатенко – доктор економічних наук (відповідальний редактор);
Ю. О. Нестерчук – доктор економічних наук (заступник відповідального редактора);
М.І. Мальований – доктор економічних наук;
Л. Ю. Мельник – доктор економічних наук;
С. Ю. Соколюк – доктор економічних наук;
О. Г. Пенькова – доктор економічних наук;
Р. П. Мудрак – доктор економічних наук;
О. Т. Прокопчук – доктор економічних наук;
Ю. В. Улянич – кандидат економічних наук (відповідальний секретар).

*Автори вміщених матеріалів висловлюють свою думку,
яка не завжди збігається з позицією редакції.*

A90 **Аспекти** стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин, матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції. 26 травня 2022 р. Умань : 2022. 221с..

ISBN 978-966-304-263-3

Збірник містить доповіді викладачів та вчених, які були розглянуті на XVII Міжнародній науково-практичній конференції «Аспекти стабільного розвитку економіки», що відбулася 26 травня 2022 року в м. Умань. У наукових матеріалах висвітлюються питання стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин.

Розраховано на аспірантів, викладачів, наукових співробітників та фахівців, які займаються питаннями розвитку економіки.

УДК 330(063)

ISBN 978-966-304-263-3

©Уманський національний університет садівництва, 2022

визначатися. Проблеми є, проте для їх вирішення потрібна злагожденість влади та перемоги!

Список використаних джерел

1. Місцеві бюджети через податкові пільги на час війни втратили 50-60 млрд грн - Виконавчий директор АМУ Олександр Слобожан
URL::<https://auc.org.ua/novyna/miscevi-byudzhety-cherez-podatkovi-pilgy-na-chas-viyny-vtratily-50-60-mlrd-grn-vykonavchyy>

ОСОБЛИВОСТІ СТРАХОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Власюк С.А., к.е.н., доцент

Заярна В.О., здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Уманський національний університет садівництва

Ринок страхування є однією із стратегічних галузей національних економік сучасності. Страхові компанії формують страхові фонди, що дозволяє акумулювати фінансові ресурси на довгостроковій основі, які можливо безпосередньо інвестувати в економіку. Розвиток страхових компаній, збільшення обсягів накопичуваних ними фінансових ресурсів є необхідними чинниками, що сприяють розвитку економіки. Для багатьох країн сучасні страхові компанії вже стали найважливішими інституційними інвесторами, які ефективно інвестують та управляють активами [1].

Зараз страховий ринок знаходиться на такому етапі свого розвитку, коли економічні та політичні кризи чинять першочерговий вплив на його функціонування. Ця здатність бути чутливими спрямовує страхові компанії к адаптації до навколишнього середовища, до розвитку та вдосконалення. Фінансова індустрія стрімко і неухильно розвивається, проникаючи в усі сфери фінансової діяльності та демонструючи клієнтам нові й зручніші фінансові послуги та інструменти [2].

Страховий ринок в Україні значно відстає від розвинених країн. Така ситуація пояснюється тим, що Україна – країна з економікою, що розвивається з такими проблемами, як низький рівень доходу населення, низький рівень розвитку бізнесу, низький рівень довіри населення до фінансових установ та інші. Регулювання страхової діяльності на законодавчому рівні можна вважати боротьбою держави за «моральну безпеку» своїх громадян.

В Україні страхова діяльність регулюється Конституцією України, Міжнародними підписаними і ратифікованими угодами, Цивільним кодексом України, законами України «Про страхування», «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів», «Про господарські товариства», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих

злочинним шляхом» та іншими, а також постановами КМУ, нормативними актами (інструкції, методики, положення, накази), котрі приймаються відомствами виконавчої влади чи спеціального назначеного органу, що здійснює нагляд за страховою діяльністю, правилами та договорами страхування [3].

Для надійності страхових компаній на законодавчому рівні встановлюються вимоги, основними з яких є:

- встановлення мінімального розміру статутного капіталу страхової компанії, яка займається видами страхування іншими, ніж страхування життя, дорівнює сумі, еквівалентній 1 млн євро, а страхової компанії, яка займається страхуванням життя, – 10 млн євро за валютним обмінним курсом валюти України;
- впровадження маржі платоспроможності на рівні 18% від суми страхових премій та 26% – від виплат за попередні 12 місяців для ризикових видів страхування, а також 5% – від загальної величини резерву довготермінових зобов'язань для страхування життя;
- видача ліцензій компаніям, які відповідають вимогам і розділення ліцензування для страхування життя та ризикових видів;
- надання права уповноваженому органу на проведення санації, ліквідації й реорганізації страхових компаній та інші [4].

Будь-яка ситуація чи кризова подія впливають на діяльність страхових компаній і повинні бути розглянуті ними для досягнення позитивного фінансового результату і захисту населення країни [2].

Наразі Україна перебуває у воєнному стані через агресивні дії російської федерації. Майже всі сфери життя з початком військових дій зіткнулися з необхідністю розв'язувати проблеми, з якими раніше не стикалися, а якщо й стикалися, то, очевидно, не в такому масштабі. Ринок страхування не є винятком.

На жаль, неминучим наслідком будь-якої війни є руйнування і збитки. Страхування, у свою чергу, є тим самим механізмом, який зазвичай призначений для забезпечення компенсації та відшкодування. Проте з будь-якого правила є винятки, а для страхування таким винятком є війна.

Звичайно, договори страхування різних страховиків мають різні положення щодо питань війни, і в кожному випадку необхідно вивчати умови конкретного договору. Але зазвичай усі вони в тій чи іншій формі містять пункти, які передбачають, що шкода, заподіяна бойовими діями, не є страховим випадком. Важливо розуміти, що ключовим фактором тут є причинно-наслідковий зв'язок між бойовими діями та пошкодженням. Тобто випадок не визнано застрахованим і відмовлено у виплаті страхового відшкодування лише на підставі того, що введено воєнний стан [5].

Страхування не становить жодного винятку в контексті форс-мажорних обставин – сторони договору страхування можуть посилатися на дію таких обставин, як на підставу звільнення їх від відповідальності за невиконання

умов договору (відповідні форс-мажорні застереження з посиланням на війну на практиці завжди включаються до договорів страхування .

Найбільші страхові компанії України з початку російського вторгнення підтвердили чинність договорів страхування та свої зобов'язання з відшкодування за страховими випадками, що, втім не скасовує означені вище винятки [6].

За даними журналу Фориншурер, у квітні на ринку небанківських фінансових послуг України нові гравці не з'явилися, а 18 учасників залишили ринок – результати ліцензування та реєстрації. Кількість учасників небанківського фінансового ринку зменшилася до 1 664 (станом на 30 квітня) з 1 682 (станом на 31 березня). Кількість банків станом на 30 квітня не змінилася і становить 69.

Упродовж квітня Національний банк не реєстрував нових учасників ринку небанківських фінансових послуг. Водночас із реєстрів примусово виключено 18 кредитних спілок.

Станом на 30 квітня на небанківському ринку працювали 132 страховики non-life (порівняно з попереднім місяцем кількість не змінилася) та 13 life-страховиків (кількість не змінилася), 197 ломбардів (кількість не змінилася), 187 кредитних спілок (було 205), 110 лізингових компаній (кількість не змінилася), 894 фінансові компанії (кількість не змінилася), 64 страхові брокери (кількість не змінилася) та 67 колекторських компаній (кількість не змінилася). Крім того, на ринку визнано 24 банківські групи та 23 небанківські фінансові групи. У квітні до Національного банку надійшло 23 запити від учасників ринку на реєстраційні та ліцензійні дії. Кількість запитів стосовно фінансових компаній, ломбардів і лізингодавців становила 8. Кількість запитів щодо страховиків – 8 [7].

Відповідно до постанов Правління НБУ від 24 лютого 2022 р. №18 та №21 розрахунки в іноземній валюті тимчасово обмежені. Національний банк рекомендує страховикам провести необхідні комунікації з іноземними брокерами та перестраховиками щодо продовження термінів оплати перестраховувальних платежів на період, доки обмеження щодо валютних розрахунків не будуть зняті.

Сам НБУ закликав іноземних перестраховиків підтримати українських страховиків. Зокрема, відстрочити сплату платежів за укладеними договорами перестраховування та продовжити надання перестраховувального захисту навіть у разі закінчення терміну дії таких договорів. Про це йдеться у відкритому листі Національного банку до іноземних перестраховиків [8].

Війна призвела до значного зниження розміру грошових надходжень страхових компаній у вигляді страхових премій. Деякі страхові компанії відзначають падіння надходжень більше ніж на половину.

При цьому продажі за окремими видами страхування в перші тижні війни навпаки відзначилися зростанням. В першу чергу мова йде про туристичне страхування (яке у разі необхідності дозволило б отримати закордоном медичну допомогу) та про міжнародну систему автомобільного

страхування «Зелена картка», що обумовлено масовим виїздом населення закордон. Навіть незважаючи на те, що Національний банк України ще 28 лютого 2022 року повідомив про можливість перетину кордону без полісу «Зелена карта» у прикордонних містах було майже неможливо придати такий поліс, з огляду на те, що у страхових компаній закінчувалися відповідні бланки. Наразі кількість від'їжджаючих закордон громадян скоротилася, а тому, відповідно, і продажі за такими видами страхування повертаються до звичних рівнів.

Наразі стан справ виглядає таким чином, що у ринку страхування навряд є підстави дивитися у найближче майбутнє із оптимізмом. Слід визнати, що страхування не є однією із ключових галузей економіки. Страхування скоріше можна розглядати як «розкіш», додатковий інструмент, який дозволяє мінімізувати ризики. А тому очевидно, що фінансові ресурси після перемоги будуть направлені на відбудову інфраструктури, житла, заводів, транспорту, а не на їх страхування. Щоб застрахувати, наприклад, майно його спочатку необхідно відбудувати або придбати. В умовах обмеженості фінансових ресурсів, грошові кошти будуть направлятися для задоволення першочергових потреб і тому питання страхування відійде на другий план, а може й далі.

Напевно виключенням можуть стати лише деякі види обов'язкового страхування, наприклад, як обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. З огляду на обов'язковість такого страхування, рівень продажів якщо і знизиться, то все ж не так сильно як за добровільними видами страхування.

Таким чином, страхування є тією сферою підтримкою якої державі доведеться приділити особливу увагу та запровадити заходи, що дозволять підтримати галузь, наприклад, шляхом зменшення податкового навантаження або переглядом регуляторних вимог [5].

Список використаних джерел

1. Водолазька О. А. Сучасний етап розвитку страхового ринку України. Матеріали міжнар. наук. конф., м. Дніпро, 2–3 берез. 2022 р. Дніпро, 2022. С. 202–204.

URL: https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/6026/1/22_Фінанси,%20банківська%20система%20та%20страхування%20в%20Україні.pdf#page=202

2. Гнип Н., Шевченко Д. Дослідження функціонування страхового ринку України в умовах пандемії COVID-19. *Сучасне управління організаціями: концепції, цифрові трансформації, моделі інноваційного розвитку* : Зб. тез доп. І Міжнар. науково-практ. конф., м. Харків, 25 листоп. 2021 р. Харків, 2021. С. 35–37.

URL: [http://www.library.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/17254/5/Zbirnik%20conf%20November%2025_2021\(ver%2013_01_22\).pdf#page=35](http://www.library.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/17254/5/Zbirnik%20conf%20November%2025_2021(ver%2013_01_22).pdf#page=35)

3. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку / І. Лащик та ін. *Галицький економічний вісник*. 2020. С. 105–112. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/66/894.pdf>

4. Законодавче регулювання страхової діяльності - бібліотека buklib.net. Головна - Бібліотека BukLib.net. URL: <https://buklib.net/books/24296/>

5. Що змінюється у страхуванні в умовах воєнного стану? European Business Association. *European Business Association*. URL: <https://eba.com.ua/shho-zminuyetsya-u-strahuvanni-v-uovah-voennogo-stanu/>

6. Економічна правда. Страхування під час війни. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/14/685760/>

7. Кількість страховиків в Україні у квітні 2022 року склала 145 компаній. *Фориншурер – страхування в Україні. Новості страхування. Рейтинг страхових компаній*. URL: <https://forinsurer.com/news/22/05/04/41232>

8. Стан фінансово-страхового сектору України та заходи НБУ щодо підтримки роботи у воєнний час. *Фориншурер – страхування в Україні. Новості страхування. Рейтинг страхових компаній*. URL: <https://forinsurer.com/news/22/03/03/40979>

РОЗВИТОК АГРОСТРАХУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Власюк С.А., к.е.н., доцент

Хомутовська Д.А., здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Уманський національний університет садівництва

В сучасних умовах держава мобілізує усі свої можливі ресурси для перемоги над ворогом та відродження економіки. Одночасно, одним із першочергових завдань є забезпечення продовольчої безпеки країни. Від того, як пройде посівна компанія, залежить не лише продовольча безпека України, але й багатьох країн світу.

Україна входить до ТОП-5 світових експортерів продовольства, тому менше ніж за місяць весь світ відчув наслідки війни у нашій країні. Україна та росія спільно забезпечують 29% світового експорту пшениці, 19% світових поставок зерна кукурудзи та 80% світового експорту соняшникової олії. За даними Міністерства сільського господарства США, на Україну припадає 16% світового експорту кукурудзи (при цьому 30% імпорту кукурудзи до Китаю надходять з України), 12% експорту пшениці, 50% експорту соняшникової олії. Перебої з постачанням із регіону Чорного моря вплинули на загальну глобальну доступність продовольства [1].

Одним з найефективнішим способом уникнути ризик – є агрострахування, яке виступає як механізм управління сільськогосподарськими ризиками, які забезпечують часткову чи повну компенсацію суб'єктам. Агрострахування – добровільний вид страхування, а яким страховик відшкодовує фермеру збитки внаслідок загибелі майбутнього врожаю. Але якщо ще декілька місяців тому держава думала над тим, як застрахувати посіви озимих зернових від несприятливих погодних умов на період перезимівлі, закладала в бюджет додаткові видатки на держпідтримку